

CONCIO XLI.

DE SANCTO BARTHOLOMÆO

THEMA

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. *Joan. xv, v. 17.*

SYNOPSIS

Exordium sibi vindicat charitas a S. Joanne Evangelista tantopere inculcata, eaque pro concionis materia proposita, quid de eodem potissimum dicendum sit præmittitur. Sine charitate neminem divitem dici posse demonstratur, ut quæ hominis sit vita, ignis, aqua, tectum, cibus, potus, vestis, arma et pecunia quæ singula in progressu exaggerantur. Ac primo, quomodo charitas vita sit, simul et sententia D. Jacobi, fides sine operibus mortua est, explicatur. Quam necessaria sit ad hominis perfectionem charitas, pulchra quadam inductione ostenditur, Charitatem ignem esse, ex variis inter ignem et charitatem proportionibus declaratur; ubi deinde iste ignis invenendus, et quomodo idem tribulationis aqua nutriatur et prosperitatis oleo extingatur, affirmatur, et eventibus quotidianis confirmatur. Quomodo item eadem charitas aqua sit, et proprietatibus variis aquæ palam redditur, ubi obiter causa assignatur, cur Apostolus admoneret, qui stat videat ne cadat. De hujus demum aquæ miranda virtute in restinguenda siti terrenarum rerum, multa afferuntur.

Alteri pars reliquum propositi prosequitur, atque primis probatur charitatem domum esse, cunctaque altissimam, in qua justi de die sole prosperitatis non utuntur, neque nocte luna adversitatis vacantur, quod multorum exem-

plis sanctorum confirmatur; quomodo Deus in amante, et amans in Deo maneat. Probato deinde, charitatem esse cibum et potum, qui in vino, oleo et pane potissimum consistit, disseritur, qua ratione charitas vinum, et oleum sit; et quia panis cibus est robustiorum et agrestium, illius loco lac amantibus ministratur: ubi convenienti similitudine canum venaticorum declaratur, quomodo mortales antequam suavitate Domini gustaverint, in incertum serantur. Ut insuper charitas sit vestitus et lorica, et quomodo ais indui et armari oporteat, docemur. Quod charitas denique pecunia sit, et quam studiose cavendum, ne hanc habeamus adulterinam: quamque necessaria ea sit Ecclesie pastoribus luculenter explicatur. Charitatis comites perpetuis esse sapientiam et eloquentiam asseritur. Tandem apostrophe ad D. Bartholomæum, qua venia petitur, quod de illo non pro materie dignitate sit prætoriorum facta mentio, finem imponit.

Evangelista Joannes, optimi auditores, cum Ephesi moraretur, et usque ad ultimam senectutem pervenisset, ut vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec ejus vox aut latera concionandi laborem ferre diutius possent, nihil aliud nisi, *Filii, diligite alterutrum*, in singulis concionibus dicere solebat. Itaque discipuli, ut sanctissimi doctor Hieronymus in Commentariis epistolæ ad Galatas scriptum reliquit, tædio jam affecti, quod eadem semper audirent,

aliquando dixerunt: *Magister, quare semper hoc loqueris?* Qui respondit: *Quia præceptum Domini est, et si solum fiat, sufficit.* Praelara vero vox, et Beato Joanne, viro sancto ac sapiente digna. Nec enim ea sententia aut aut plenus aut brevius aliquid dici vel excogitari potuit. Siquidem ea significatur, hoc uno charitatis præcepto, præcepta omnia contineri: et qui charitatem habeat, eum omnes virtutes habere. Ex quo non sine causa in festis diebus Beatorum Apostolorum et principum Ecclesiæ, ille Evangeliorum historiæ publice in tempus decantari solent, in quibus hujus excellentissimæ virtutis, seu potius virtutum omnium principis commendatio continetur. Qualis ea est: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Et rursum illa: *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem.* Sic enim dicebat, ut principes orbis terrarum et Christianæ republicæ maxima lumina, in ea virtute quæ princeps et regina virtutum est, maxime cognoscerentur entu-isse. Cum igitur et Evangelia, quæ in diebus festis Apostolorum legi in Ecclesia consueverunt ad dicendum de charitate me invitent et provocent ad hoc ipsum B. Apostoli Bartholomæi martyrium illustrissimum, quod quanto magis atrox et exquisitum fuit tanto perfectioris et excellentioris charitatis argumentum utilitatis: et demum emolumentum, atque utilitas maxima, quam ex hac oratione percipi posse video, me ad idem alliciat, ac pene impellat, de nulla re aut nobis magis salutari aut temporis accommodata dicere potero, quam de hæc virtutum principe charitate.

Hoc igitur nobis hodie propositum sit, non quidem in illis quæstionibus laborare, cur Deus nobis charitatem præcipiat, cum ea donum ipsius maximum et præstantissimum sit? et quomodo charitas a gratia differat? quam habeat naturam? quam habeat sedem? quomodo crescat? quomodo minuat? Hæc enim in gymnasiis commodius, quam in suggestis, et concionibus explicantur. Sed eos fructus, eaque commoda percensere, et exemplis appositis illustrare, quæ secum charitas solet adferre, ut eorum magnitudine et copia, tamquam quibusdam stimulis, ad eam virtutem, vel comparandam vel augendam, vel conservandam et retinendam incitemur. Non tam enim naturam charitatis investigare, et de ea sapienter et copiose disserere, quam ejus igne fervere et frigidus inflammare Dominus jubet. Quod igitur

constanter asserimus, et quod apertissimis argumentis Domono bene juvante confirmare conabimur, tale est, charitatem parentem et nutricem esse omnium honorum ut si loqui possit, verissime dicat: *Omnibus omnia facta sum*, et qui eam sit consecutus cum Sapiente pronuntiet: *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa*: et demum jure optimo B. Joannes dixisse videatur: *Filii diligite alterutrum: quia præceptum Domini est, quod si solum fiat sufficit.*

Dicam hoc planius, auditores. Exstat hic in oculis omnium nostrum vir aliquis potens, purpura et bysso indutus, auro et gemmis ornatus, stipatus undique famulis, et qui marmorea palatia, pecuniarum acervos, agros, vineas, hortos, pecora, servos et ancillas habeat, et solum charitatem non habeat: hunc assero pauperem et nudum, et nec domum, nec pecunias, nec cibos, nec vestes habere, et miserum, et mancum ac membris omnibus captum ac debilem, imo et mortuum esse. Contra vero alius nobis sistatur, et sit hic ipse gloriosissimus Bartholomæus, quem ita mente concipiamus, ut erat eo tempore, cum ab insanis iudiciis pelle detracta, ludibrioque expositus, non homo vulneribus confectus, sed ipse totus ingens plaga et horrendum vulnus videbatur: certe iste non modo auro, et argento, et agris et tecto, et cibariis et vestibus, sed ipsa pelle indigere videbatur, et tamen quia charitate non indigebat, eum ego pecuniis, domibus, cibariis, vestibus, aliisque rebus omnibus affluentem ac redundantem assero. Quale igitur bonum sit charitas; et quantum pro ea, vel acquirenda vel retinenda laborare par sit, cogitare. Ut autem ad certa capita hæc omnia revocemus, charitatem vitam, ignem, aquam, tectum, cibum, potum, indumentum, arma et pecunias esse confirmo. Neque arbitror aliquid esse relictum quod homines desiderare possunt.

Primum igitur et maximum, quod hominibus esse videtur, et in quo conservando, quam diligentissime omnes laborant, vita ipsa est. *Pellem pro pelle dabit homo et cuncta, quæ habet pro anima sua*, hoc est, non solum pecunias et cætera bona externa, sed et ipsam pellem periculis objiciet, ut pellem conservet. Nam si quis districto gladio caput, unde vita dependet ferire, conetur, nonne vestem incidendam et brachium ipsum vulnerandum opponet, ut salvum et incolu- me caput custodiatur? Vita igitur nihil ca-

rius, nihil dulcius, nihil majus homines habent. Jam vero charitatem esse vitam testis est Apostolus Joannes. *Qui non diligit, manet in morte.* Neque vero qualiscumque vita charitas est, sed celestis ac prope divina: *Videte inquit idem Apostolus, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus.* Et Apostolus Petrus: *Maxima et pretiosa vobis promissa donavit ut per hæc efficiamini divina consortes naturæ.* Quantum sit hoc donum, audiores, plane est inexplicabile: et non solum verbis declarari non potest, sed ac cogitatione quidem comprehendendi. Primum enim, qui hæc vitam vivunt, ii sunt, qui in regno caelorum Deum perpetuo laudabant. *Non mortui laudabant te, Domine; sed nos, qui vivimus, benedicimus Domino.* Deinde iidem sunt qui jure suo corporis Dominicæ sacramento divinissimo nutriuntur. Non enim mortuorum, sed viventium cibis est. Postremo, quemadmodum animus noster mentis et rationis compos, dum corpore isto conjungitur, non solum efficit, ut corpus ipsum vivat, sed etiam ut omnium sensuum organa vivant, et munera sua ac functiones exercere possint: ita etiam a charitate, quæ ipsius vitæ vita et animæ anima est, non ipse modo animus perficitur et formatur; sed virtutes omnes, quæ veluti facultates et vires sunt hominis interioris, ab ea formantur et animantur, ut earum actiones vim et efficaciam habeant ad gloriam regni celestis promerendam. Hinc videlicet Beatus Paulus quæ cæterarum virtutum propria sunt, uni charitati attribuit: *Charitas, inquit, patiens est, benigna est, charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quarit quæ sua sunt, non irritatur non cogitat malum et non gaudet super iniquitate, congruet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Et alio loco fidem per dilectionem operari confirmat quomodo et iustitiam, et temperantiam et cæteras virtutes per charitatem operari verissime dici potest ac debet. Vallis, ut exemplis rem istam ob oculos proponam? Qui sunt medicinæ artis periti, nonne dicunt, medicamenta nullam vim in corpus affectum habere, nisi a naturali calore formetur, et tamquam animetur? Sane hoc dicunt: Imo vero nemo non dicit, qui magnum illum Hippocratem diligenter leclitarit, qui medicamentum asserit non esse id, quod curat, sed naturam, quæ pharmaco tamquam instrumento utitur

ad curandum. Ita igitur et fides non operatur, nisi ab illo vivo et divino igne charitatis, quasi vitam recipiat. Ex quo sapienter ab Apostolo Jacobo, *fides sine operibus mortua nominatur.*

Neque vero ita est hoc accipiendum, quasi fides naturam suam et nomen amittat, et omnino nihil sit, si a charitate separata sit, sed eo modo fidem sine charitate mortuam esse dicimus, quo eas aquas, quæ in paludibus jaceant, mortuas appellamus: non quod vere ac proprie aquæ non sint: sed quod more fontium et fluviorum non moveantur, non fluant, non labantur. Quare B. Jacobus prudentissime, et quasi seipsum explicans, ut is, qui spiritu jam futuras hereses prævidebat, non ait, fidem sine operibus mortuam esse, sicut homo sine anima, mortuus est: siquidem homo sine anima non modo mortuus est, sed omnino homo non est. Quid igitur B. Apostolus dixit? *Sicut corpus, inquit, sine spiritu mortuum est, sic et fides sine operibus mortua est.* Jam vero corpus sine spiritu mortuum quidem est, sed verissime tamen corpus est. Sic igitur et fides sine charitate fides est, sed vita non est, quod adulteris, meretricibus, lenonibus, aliisque sceleratis hominibus, et in ipsis dæmonibus apparet. Nam *Et Dæmones credunt, et contremiscunt,* quamquam non leve discrimen est, inter Diaboli et peccatorum hominum fidem. Hi enim fidem infusam et veram, licet mortuam, retinent, illi autem non aliam fidem habent, nisi quam ipsi sibi comparaverunt. Hæc propter Hæreticos dicta sint.

Ut igitur ad rem nostram revertamur, charitatem animæ vitam esse hactenus, ni fallor, accepistis: nunc ut quam hæc vita homini non modo utilis, sed plane necessaria sit, intelligatis, constituendum et confirmandum nobis est, neminem sine charitate integrum, perfectum et absolutum hominem esse posse, sed plane mutilum et imperfectum. Tunc enim unaquæque res perfecta, et absoluta dicitur, cum talis est, ut cum suo fine propter quem est effecta, conjungi et copulari possit. Quis, obsecro, ædium finis est? Habitatio. Quamdiu igitur ædes, aut tecto, aut aliquo pariete carent, ut habitari non possint, tandiu imperfectæ et non absolutæ sunt. Quis brutorum animantium finis est? Ea sensibus probe percipere, quæ nature eorum consentanea sunt. Non igitur perfectum est animal, si vel sensum videndi,

aut audiendi, aut gustandi aut aliquo alio careat, vel non cureat illis quidem, sed corruptis et depravatis habeat. Neque rursus perfectum dici posset, si præter sensus istos aliquo habitu, quem minime haberet, ei ad sentiendum opus esset. Jam igitur quis hominis ipsius finis et summum bonum est? Certe, vel ipso Philosopho teste, non alius est hominis finis, quam actio animæ secundum optimam et perfectissimam virtutem. Sic enim, ut verba ipsius proferamus, in libro de moribus primo scriptum reliquit: *Humnum bonum actio animæ secundum virtutum est, et si plures sunt hominis virtutes, secundum optimam et perfectissimam.* Quenam igitur est hæc optima et perfectissima virtus? Scio quid Philosophus responderet, sed malo Apostolum audire, qui cum ad Corinthios scribens excellentissimas virtutes enumeraret ait: *Nunc autem novent tria hæc fides, spes, Charitas: major autem horum est Charitas.* Et rursus ad Colossenses: *Super omnia autem charitatem habete, quæ est vinculum perfectionis.* Charitas igitur illa optima et maxima virtus est, quæ præstantissimam partem animæ nostræ cum Deo, fonte omnium honorum, conjungit. Quare tum demum perfectus et absolutus homo dici potest, cum charitatem habet. Et hoc est, quod Beatissimus martyr Irenæus significare volebat, cum diceret, hominem tribus constare, animo, corpore et Spiritu sancto. Quia nimirum perfectus homo sine charitate non est. *Et Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Neque aliud Ecclesiasten voluisse crediderim, cum ait: *Deum time et mandata ejus observa hoc est enim omnis homo.* Idem est, ac si apertius dixisset: Tunc homo totus perfectus et absolutus est homo, cum Deum timet et mandata ejus observat, quia vero, qui diligit proximum, legem implevit, et Domini præceptum hoc est, ut diligamus invicem, propterea est totus et perfectus homo, cum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente et ex omnibus viribus Deum diligit et proximum suum, sicut seipsum. Habemus igitur charitatem esse vitam.

Postquam nihil est homini magis necessarium, quam ignis et aqua, quippe cum ei, cui aqua et igni interdictum est, ipsam quoque vitam esse interdictam necesse sit. Charitas vero utrumque, hoc est, aqua et ignis est. Ac ut de igne, qui nobilior est, prius dicemus, numquid non de charitate Dominus

loquebatur, cum diceret: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur?* Et Deus ipse cur *Ignis consumens* ab Apostolo nominatur, nisi quia ipsa *charitas Deus est*, ideo et *ignis consumens* est. Denique quid dicimus amantes ardere? Cur poeta de amante dixit:

« Et cæco carpitur igni? »

ac ut de nostris potius loquamur, cur discipuli duo ab oppido Emmas venientes dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loquebatur in via et aperiret nobis Scripturas?* Certe non alia de causa, et sacri et profani scriptores et ipsi hominum vulgus ita loquitur, et nisi quia omnino similes sunt ignis et charitatis effectus. Ac ut cæteros omittamus, charitis semper ascendit, quia sursum est locus, nec ipse solum, sed ea etiam, quæ circa terram volutantur, si calorem concipiunt, sursum tendere compelluntur. Videas interdum paulo antelucem terram nebulis et vaporibus coopertam ubi autem igneus sol exoritur, et ex loco superiori vapores calefacit, et ignem in eos quodammodo jaculatur mox ascendere, et in sublime ferri incipiunt. Ita plane, auditores, et charitas facit. Homines enim natura terrestria animantia, hoc est graves et frigidit erant et suapte nuta ac pondere ad terram forebantur, et nihil, nisi terrenum et caducum et fragile noverant cogitare. Venit autem sol justitiæ Christus Dominus no-ter, et super nostrum horizontem apparsit, clara voce clamavit: *Ego autem si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum.* Neque dixit et non fecit, sed fecit omnino, sicut dixit. Ascendit enim in cælum, et post decem dies ignem misit in terram, calefecit vapores, qui volabantur adhuc circum terras, et ecce repente attollunt capita, relinquunt terram, et domos et agros et parentes, et liberos et pecunias et voluptates et clamant: *Trahe nos post te; curremus in odorem unguentorum tuorum.* Cur tot millia sanctorum hominum initio nascentis Ecclesiæ, spreto omnibus, quæ in terris possidebant, ad martyrium ecurrerunt, nisi quia vapores calefacti a Sole justitiæ sursum traherentur? Et quid, obsecro, sanctos illos Patres Antonios, Paulos, Hilariones, Macarios, Benedictos et alios tam multos, ex urbibus expellebat, in eremos agebat, et pro eviviis jejunia, pro summo vigiliis, pro

mollibus indumentis cilicia, pro frequentia solitudinem, pro quiete ac otio labores tam duros et tam diuturnos eligere faciebat, nisi illa flamma divini amoris, quæ ab eo in ipsorum cordibus accensa fuerat qui dicebat: *Ignem veni mittere in terram et quid volo, nisi ut ascendatur?* Quid postremo Beatissimum Franciscum, ut de cæteris taceam, et mundi totius et pene sui ipsius oblivisci, et solum cælum intueri, ad ipsum suspirare, ipsum solum sistere cogebat, nisi ignis divinus, nisi incendium, quod tam magnum in tam exiguo pectore Dominus excitaverat, ut quasi in illis angustiis se continere non valens, in quinque locis corpusculum aperuerit, et inde tamquam ex fornace violenter eruperit? O vis admiranda! O potentia incredibilis charitatis! Quicumque igitur, auditores, ad illas sedes beatorum aspiramus, frustra agimus, quicquid agimus, si duri et frigidi lapides permanemus, et charitatis incendio non flagramus non enim cælum, sed centrum lapidum locus est. Hinc enim Judeus Dominus aliquando dicebat: *Quo ego vado vos, non potestis venire*: nimirum, quia ipse ignis erat, et sursum habitat: Judæi autem terra et lapides erant, et nisi deorsum ire non poterant. Et nos quoque si charitatis igne accensi non sumus, merito a Domino audimus: *Quo ego vado, nos non potestis venire*.

Verum quia nobis longa restat via, et ad eam transmittendam breve tempus constitutum est, non ambulare, sed currere necessarium erit: ut igitur paucis multa complectar, et cæteras ignis et charitatis comparationes ostendam potius, quam exponam. Ignis rubiginem ferri, charitas rubiginem peccati consumit. *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Ignis aurum a cæteris metallis, charitas sanctos et pios a peccatoribus sejungit: *In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem*. Tamquam diceret, ut B. Augustinus exponit, alia munera mea, habere vobiscum possunt etiam non mei: non solum naturam, vitam, sensus rationem, et eam salutem, quæ hominibus pecoribusque communis est, verum etiam linguas, Sacramenta, fidem, scientiam, distributionem rerum suarum pauperibus, et traditionem corporis sui, ut ardeant; sed quoniam charitatem non habent, ut cymbala concrepant, nihil sunt, nihil illis prodest: nihil ergo in illis, quamvis bonis muneribus meis, quæ habere possunt etiam non discipuli

mei. *Sed in hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem*.

Sed roget fortasse quispiam; et ubinam hic ignis invenitur? Audi regium Psaltem: *In meditatione mea exardescet ignis*. Et vere ita est. Nam dominicæ passionis et rerum cælestium assidua contemplatio vere fornax est, ubi divini amoris flamma succenditur. Quid enim est oratio, nisi ascensio mentis in Deum, qui ignis est et unus spiritus sit cum eo, et illustratur et inflammatur, cum studio orationis et contemplationis vacat: neque poterit unquam, mihi credite, ad aliquem perfectæ charitatis gradum pervenire, qui non serio, et totis viribus in hoc picum, et vere sanctam et salutare studium incubuerit.

Ut autem, et quo pabulo nutrirī hic ignis debeat, et quibus rebus extinguitur percipiatis, illud considerare debetis, non esse similem flammam charitatis illi igni, quo ubique et passim homines utuntur, qui aquis extinguitur et oleo succenditur sed potius illi, qui admirabili quodam artificio excitatur, et contrario modo, atque alius ignis, oleo extinguitur, et aqua pascur et nutritur. Quid enim aliud aqua significat, quam vexationes, calamitates, ærumnas, inopiam, ægritudinem, tormenta, supplicia, exilia, damna et alias res naturæ nostræ contrarias atque adversas? De quibus Dominus per prophetam ait: *Intraverunt aquæ usque ad animum meum*. Oleum autem, quid, nisi blanditias et delicias, commoda et voluptates designat? *Oleum autem peccatoris*, inquit idem Propheta, *non impinguet caput meum*. Ignis igitur charitatis non vulgaris est ignis, sed in officina summi artificis elaboratur: oleo, hoc est, otio et voluptatibus corporis prefocatur; aquis autem tribulationum et penarum nutritur: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem*. Ita legis in cantico amoris. Hinc Dominus sanctos famulos suos Apostolos et Martyres, et ipsam integerrimam et optimam matrem suam in quibus hunc ignem conservare volebat, non deliciis affluere, non opibus abundare, non honoribus multis ac dignitatibus clarere, sed per multas tribulationes transire, et sic intrare in regnum celorum voluit, hoc est enim pabulum charitatis. At contra ignis amoris rerum creaturarum qui ubique reperitur, et quem omnes in suis ædibus, imo et in cubiculis accendant, oleo, ut dixi-

mus, deliciarum nutritur et aquis tribulationum extinguitur. Cur enim existimatis Deum his diebus tantam copiam aquarum super nos effudisse, nisi quia ignem istum amoris rerum terrenarum nimium crescere perspiciebatur? Ingrati igitur sumus, si de eo conquerimur, cum ille, ne ab igne consumamur pluvias mittit. O utinam, auditores, voces istas Dei nostri blande ac benigne, ad se vocantis audiremus. Ut enim mater, cum filium jam a lacte abstrahere, et cibo solidiori assuefacere cupit, felle et absynthio aspergit ubera nutricis, ita benignissimus et nostri amantissimus Deus noster, quia nos non cibum istum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, vult querere, quia amorem carnis extinguere, et secum ascendere cupit, ideo omnes nostras voluptates amaritudine aspergit; hinc pestem minatur, inde famem, hinc bella, inde hereses oriri permittit: in ætate serenitatem negat, in hieme fortasse pluvias donegabit, ut aliquando evigilemus, et *Quæ sursum sunt sapere, quæ sursum sunt querere* incipiamus, et *Non quæ super terram*. Si enim hanc brevem et exiguum mundi dulcedinem tanto felle admixtam, adhuc tam vehementer adamamus, quid faceremus, si felle admixta non esset? Si omnia prospere et ad votum succederent, quis de cælesti gloria cogitaret? Quis non perpetuo hic in terris vivere vellet? Gratias igitur gratias tibi agimus, Domine, qui nos dulci baculo tuo, licet invitatos, ad summam et veram bonum nostrum redire compellis. Sed satis multa de igne. Nunc de aqua breviter explicemus.

Charitatem igitur aquam esse docet Dominus per Ezechielem: *Effundam, inquit, super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Cur autem charitas aqua dicatur, explicat B. Martyr Irenæus in libro tertio contra Valentinum: « Ut enim, inquit, ex multis granis unus panis efficitur, quia aqua veluti quoddam glutino in vicem copulantur et multa pulveris grana, si aquæ humor accedat, unum laterem faciunt, alioqui vero sicca grana sine humore in unum coalescere quomodo possunt? Ita quoque et nos, qui terræ ac pulveris grana sumus. Pulvis es, ait Dominus, et in pulverem reverteris; nunquam per nos, vel nobiscum conjungi vel cum Deo possumus: sed accedit humor charitatis et ita nos cum hominibus cæteris copulat ut Apostolus dicat, unus panis et unum corpus

multi sumus ». Et rursum ita, cum Deo nos unit, ut idem Apostolus confirmet: *Qui adheret Domino unum spiritum cum eo efficit*. Est vero tam fortis, atque indissolubilis hæc unio, ut in sanctis Martyribus prius corpus ab anima, quam animus a Deo separaretur: et in Beatissimo Apostolo Bartholomæo sævissimi carnifices pellem a carne sejungere possent, cor tamen ipsius a Deo sejungere nunquam possent. Quid de apostolo Paulo dicemus? qui ad Romanos scribens, et quod nos dicimus, confirmans, ait: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut ovæ occisionis sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos*. Ecce aquam, ecce humorem, ecce gluten. *Propter eum, inquit, qui dilexit nos*. Et addit: *Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro*. Fortis igitur ut mors dilecto, dura ut infernus æmulatio: neque gluten est aliquid, quod cum ea comparari possit.

Quid igitur, dicat aliquis, semper vigilare, semper timere, semper animo excubare jubemur, ne a charitate excidamus? cur Apostolus tam sollicitè monet, ut qui stat, videat ne cadat, si neque mors neque vita, neque cælum, neque terra, neque Angeli, neque Demones, neque creatura alia potest nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Domino nostro? Insidias, auditores, insidias, dolos cavere nos jubet. Ut enim arx aliqua munitissima viribus expugnari non potest, et tamen insidiis et prodicione capi potest, ita nexum istum admirabilem charitatis, omne quod est, dissolvere non valet; et tamen id, quod nihil est, peccatum videlicet, non modo solvere, sed etiam frangere et violenter dirumpere valet. *Peccata nostra*, ait propheta, *diviserunt inter nos et Deum nostrum*. Et sicut Troianos, quos

« Non anni domuere decem, non mille carinæ. »

parvus homuncio, sed callidus, sed vafer, sed versipellis, nomine Sion, ad exitum, et ultimam perniciem adduxerit: sic et nos

totius mundi atque inferni vires a Deo separare non valent, et peccatum, quod nihil est, valet.

Sed rursus charitas aqua nominatur, quia sitim restinguit. Nemo est, auditores, qui non sitibundus nascatur. Ex uteris matrum infuitus cupiditates nobiscum trahimus, nisi potius ab illis trahimur, quæ nos perpetuo miris modis exerceant, et plane sedari, nisi hac aqua, non possunt. *Qui biberit*, inquit Dominus, *ex aqua, quam ego dabo et, non sitiet in æternum. Sed Qui biberit ex aqua hac, ex aqua, inquam, quam mundus habet, Sitiet iterum.* Ecce sitis aureos nummos centum, dantur, incipis sitire ducentes. Sitis unam aliquando voluptatem, adipisceris, incipis aliam confestim sitire, et nunquam est finis; quia *Qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum.* Istæ enim.

Quo plus autem potat, plus sitiantur aquæ, falsæ sunt, amare sunt, sitim accendunt, non extinguunt. *At Qui biberit ex aqua, quam ego dabo et, non sitiet in æternum.* Veritas hæc dicit, et verum dicit. Nam gustato spiritu, desipit omnis caro. Non ante igitur speremus, auditores, nos sitim terrenæ cupiditatis extinguere posse, quam hanc Domini aquam bibamus. Tunc enim *Fiet in nobis fons aquæ salvens in vitam æternam.* Nam si Philosophis credimus, quantum aqua descendit, tantum a cendit. Hæc igitur aqua, quæ de cælo descendit (*Omne enim datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum*), procul dubio et ad cælum usque conscendit, et *Fiet fons aquæ salvens, et secum abripientis vasa sua, curda videlicet nostra In vitam æternam.* Et cum cæteræ aquæ nihil nisi frigefacere noverint, hæc aqua, quia cælestis est, refrigerat et accendit. Ea est enim virtus cælorum, ut contrarios et pugnantes effectus producant. Ut igitur ad unum atque eundem solem et cera liquescit et lutum duratur, sic ad hujus cælestis aquæ perspirationem mens amore divinarum incalescit et sensus et caro et tota hæc inferior portio refrigeratur. Postremo aquæ cæteræ funibus cum labore trahuntur sursum; hæc autem precipit ac suspensus trahuntur deorsum.

PARS POSTERIOR.

Charitatem instar omnium honorum, hoc est, vitæ, ignis, aquæ, tecti, cibi, potus, ve-

stis, lorice, et pecuniarum nobis esse, initio asserimus. At de vita, igne et aqua satis, ni fallor, explicuimus, nunc de cæteris dicendum est. Et quamquam multo plura supersint, quam ut semihoræ spatio expediri possint si pro dignitate explicari debeant, tamen ita mihi moderabor, ut tempus præscriptum et definitum non excedam.

Is igitur qui vilam et ignem et aquam jam habet de domo fortasse sollicitus erit, sed habet charitatem et domum habet non lateritiam aut marmoream, sed plane cælestem ac divinam. Nam *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.* Magna est enim ac præpotens vis amoris et cor amantis rapit ac transfert in rem amatam. *Anima*, inquit Augustinus, *magis est ubi amat, quam ubi an mat.* Et rursus Dominus: *Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Cur queris cor tuum in pectore tuo? *Ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum.* Et quia corpora nostra, anima recedente, deficiunt, ideo qui Deum amant, deficere ac languere se dicunt: si videritis *Dilectum*, inquit sponsa, *renuntiate ei quia amore langueo.* Et sanctus David: *Deficit cor meum et caro mea, Deus cordis mei et pars mea. Deus in æternum.* Et idem ille Propheta flebiliter aliquando canebat: *Cor meum dereliquit me:* avolaverat enim in pectus rei amate. Quicumque igitur Deum amant, in Deo tamquam in proprio domicilio commorantur.

Sed dices: Quomodo qui Deum amat, in Deo manet, et Deus in eo? Numquid in suo habitatore domicilium habitare potest? Potest plane, si et amatus amantem redamare potest. Tu pecunias diligis? in pecuniis manes, sed non pecuniam in te manent, quia redamare amantem non noverunt. Deus autem diligentes se diligit, imo vero prius ipse diligit, quam diligatur. *Qui diligit me*, Dominus ait, *diligetur a Patre meo, et ad eum venietur, et mansionem apud eum faciemus.* Ergo qui manet in charitate, quia diligit Deum manet in Deo, et quia vicissim diligitur a Deo, Deus manet in ipso.

O nos beatos, auditores, si talem domum nobis comparare, et eam, quocumque periculum, nobiscum circumferre studeremus, ut Diogenes de suo dolio satagebat, fortasse non tam frequenter masti essemus, nec tam sæpe damna accepta desideremus, sed de nobis caneret propheta David: *Altissimum posuisti refugium tuum non accedet ad te malum et flagellum, non appropinquabit tabernaculo*

tu. Confunderent hostes nostri arcus suos; sed ad arcem istam jacula non pervenerint, neque *Sol per diem* ustularet te, neque *Luna per noctem.* Quid enim dies, auditores, nisi tempus prosperum significat? Tunc enim quia lux micat secunde fortunæ, multi numerantur amici: omnes te ostentant, omnes blandiuntur, omnes adulantur. Quid vero nox designat, nisi fortunam adversam? Tunc enim tamquam si densissimis tenebris obrutus esses, nemo te videt, nemo cognoscit, transis per plateas? nemo occurrit, nemo salutatur: queris amicos? nemo te novit: queris affines? se tibi conjunctos omnes negant. Quod si iterum lux tibi prosperitatis oriretur, mox innumerabiles cognatos, consobrinos, nepotes et pronepotes haberes. Et qui paulo ante ip tenebris adversitatis affinitatem videre non poterant, nunc arctissimam conjunctionem viderent. Dies igitur secundum, nox adversum tempus significat. Ac in die quidem sol hoc est, concupiscentiæ ardor exurit. Qui enim cernunt sibi quodlibet licere, ac impune esse cupiditates suas explere, mirum est, in quæ scelerum ac flagitiorum præcipitia nonnunquam dilabuntur. At vero in nocte luna, hoc est, inconstantia et mutabilitas nocet. Quoniam enim tunc ex claris obscuri, pauperes ex opulentes, ex felicibus miseri efficiuntur, sæpe vim adversæ fortunæ non ferentes, vel ad laqueos, vel ad aquas, vel ad venenum vel ad gladium currunt.

Sed hæc omnia, auditores, illis accidunt, qui domum non habent. Nam qui se abscondunt *In abscondito tabernaculi* Domini sui, eos nec, *Sol per diem* urit, nec, *Luna per noctem.* Certe Sanctus Abraham, et rex Ezechias, et imperator Theodosius, et Pontifex Gregorius, et rex Gallorum Ludovicus, et Boemorum Wenceslaus, et Hungarorum Stephanus, et Anglorum Oswaldus, et alii permulti in die fuerunt: divitiis, honoribus et aliis hujus mundi bonis abundabant: numquid propterea a sole exusti sunt? numquid divitiis talibus obfuerunt? numquid non magis per eas sibi gradum ad cælum effecerunt? Et hoc unde? Nisi quia in charitate manentes, in Deo manebant, et Dei amorem rebus omnibus caducis et fragilibus anteponebant? Ista enim non magnopere diliguntur, nisi ab iis, qui meliora diligere non noverunt. Rursum autem sanctus Job, et pene omnes Prophetae et Apostoli ac Martyres Domini in nocte fuerunt. Audi quid Aposto-

lus dicat: *Uspice in hanc horam et esturimus et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cedimur, et instabiles sumus et latrans operantes manibus nostris, maledicimur et benedicimur, persecutionem patimur et sus inimus, blasphemamur et obsecramur iniquum purgamentum hujus mundi facti sumus omnium perissemus usque adhuc, et cum tanta patienter, non propterea tristes erant, sed e contrario gaudebant in infirmitatibus: quia *Virtus in infirmitate perficitur, scientes quia tri ulatio patientiam operatur patientiam autem probationem pro alio vero, spes spes autem non confundit.* Quare? Quia *charitas Dei* (vides quo pacto omnia charitati accepta referuntur) *diffusa est in cordibus nostris.* Isti igitur, quia in Deo profuerunt nidum suum, nihil amittebant, quia nihil diligebant, nisi in Deo, qui amitti, aut perire nullo modo potest. Vis et tu non sentire jacturas? non diligas res perituras: sed ibi lege mansionem tuam, ibi cor tuum requiescat, ubi nihil transit, sed vera et æterna et stabilia sunt bona.*

Jam vero ædibus constitutis, victus est querendus. Quid enim juvat amplam et elegantem domum sed vacuum rebus omnibus possidere? Verum non longius abire debemus, ut victum queramus, nam ipsa charitas, quæ domus est, etiam victus est. Ad victum enim tria omnino necessaria esse videntur panis, oleum et vinum juxta illud Psalmi: *A fructu frumeni et vini et olei sui multiplicati sunt.* Et item Jeremias ait: *Confluent ad bona Domini super frumen et vinum et oleum.* In Genesi quoque non legis, quibus verbis patriarcha Isaac Jacob filio suo enedixit? *Det tibi*, inquit, *Deus de rore cæli et de pinguedine terræ abundantium frumenti et vini et olei.* Et in eodem capite loquens ad Esau: *Frumento, inquit, vino et oleo stiblicum et tibi post hæc, fili mi, alia quid faciam?* Is enim omnia, quæ ad victum pertinent, habere videtur, qui frumentum, vinum et oleum habeat.

Charitas, auditores, vinum est. *Introducitur me in cellam vinorum, et ordinavit in me charitatem.* Ut enim vinum homines ebrios et furiosos facit, ita charitas sanctos viros ad eam sapientissimam demerentiam adducere solet, ut in rebus adversis, summisque difficultatibus gloriantur, et contumeliam deus, injuriam gloriam, contemptum honorem vel amplissimum ducant. Quid enim illud erat, quod in sanctis hominibus faciebat, ut nihil arduum, nihil grave, nihil difficile esse puta-

rent, ut omnia se posse pro Domino crederent, difficultatem nunquam causarent, nisi sobria et sancta vini hujus ebrietas? Nonne ebrius Benedictus, nonne ebrius Franciscus, quorum alter in spinis tamquam in rosis, alter in nive tamquam in plumis volutatus est? Nonne ebrius Bartholomæus, qui pellem ita sibi detrahi passus est ac si veste solum aliqua spoliaretur? nonne ebrii et musto pleni omnes Apostoli, qui cum duodecim tamen essent, totum tamen orbem aggredi non timuerunt? Ad hanc ebrietatem sponsus invitatur, qui *Tamquam potens crapulus a vino, in cantico amoris dicit: Comedit avari, et bibite et inebriantini charissimi.* Hoc enim non est *Vinum in quo est luxuria*, sed *vinum germinans virgines!* Hoc item est illud vinum quod quia novum est, non nisi in utres novos poni debet. Quo circa, auditores, si quando nobis pro Domino pericula subeunda sunt, vel caro petlans edomanda, vel Diaboli molitionibus resistendum, et ne succumbamus vehementer timeamus, cur non ad vinum et ebrietatem istam confugimus? Qui ultimo supplicio afficiendi sunt, in aliquibus locis, usque ad ebrietatem bibere compelluntur, et quamquam non bona consuetudo est, tamen id propterea fit, ut qui ad tale supplicium ducentur, tamquam mentis inopes, sensum doloris vel nullum vel minimum capiant. Ita igitur et nos, si Dei amore ebrii effici volumus, res maximas minime negotio peragemus, sine labore laborabimus, et summos dolores sine sensu doloris perferemus.

Charitas rursus oleum est. Primum quidem quia curat vulnera peccatorum, deinde quia, ut oleum super omnes liquores ascendit, ita charitas, quæ excellentissima virtus est, nisi supremum in corde locum habeat, in corde esse minime dignatur. Postremo, quia summam homini letitiam adfert: *Propterea, inquit, unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Et item: *Ut exhilaret faciem in oleo.* Hinc videlicet Dominus ait: *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, hoc est, letum et hilarem te præbe.* Et vere, auditores, nulli tamquam tam jucundi et læti fuerunt quam Dei amici, quorum delicie hoc oleum fuit, qui in tribulationibus gaudebant quorum et lacrymæ dulces erant. *Multi vident, ait B. Bernardus, crucem nostram, sed non vident inactionem nostram. Quam si viderent, profecto crucem non horrerent. Nam et si cruce jugum videtur, tamen computrescit jugum a facie olei.* Charitas igitur et vinum et oleum est.

Sed numquid est etiam panis? Non sane. Charitas, inquam, panis non est: nec injuria. Nam hic non messorum, non rusticorum, non robustorum, sed amantium cibum quærimus. Amantes autem ægri et languidi sunt. *Stipate me malis, quia amore languo, ait sponsa.* Charitas igitur non panis est, sed pro pane lac est. Talis enim cibus ad languidos reficiendos accommodatus est. *Meliora sunt* (inquit sponsa) *uberia tua vino.* Et Isaias: *Venite emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac.* Lac igitur, auditores, cibus, quo sponsa cordium nostrorum amatores suos alere, nutrire, reficere etiam et recreare solet. Quid enim est lac, nisi inexplicabilis et eximia, et omnem sensum exuperans quedam dulcedo, quam vere spirituales, et qui mundum propter Dominum contempserunt, ex uberibus sponsæ interdum sugunt? auditores, et dicam qui plane hujus lactis est expertus, neque vel semel gustavit, quia suavis est Dominus, quietus et tranquillus nunquam esse potest. Vidistis aliquando canes in venatione, quo pacto dum leporem aut perdicem pervestigant semper incertos et vagos cursum ineunt? nunc hac nunc illac discurrunt, nunc montes ascendunt, nunc per valles impetu feruntur, nunc præla vel arva circumvent: at ubi olfaciendi sensu prædam, licet longe positam, senserunt, mox ad eam cursum dirigunt, nec amplius incerte vagantur. Pari ratione mortales omnes veluti quidam canes nihil aliud, quam beatitudinem et felicitatem venantur. Sed quamdiu odorem aliquem Dei, in quo solo nostra beatitudo posita est, spiritalibus naribus non haurimus, tamdiu incerti et vagi sunt gressus nostri; nunc post istam, nunc post illam voluptatem currimus et ubi videmus eas non esse leporem, quem quærimus, mutamus consilium, et honores ac dignitates venari incipimus. Ubi autem jam multum lassam umbram quamdam amoris apprehendimus, et nec ibi esse cernimus leporem, quem quærimus, iterum nos ipsos excitamus et scientiam rerum et cognitionem persequimur, tamquam ibi certissimam quietem et tranquillitatem inventuri. Sed ubi omnia plena opinionibus, plena labyrinthis, plena difficultatibus, et veritatem in abdito positam esse videmus, quasi consilii inopes, iterum aut pecunias aut voluptates corporis consecramur. Ita ambulamus *Vias difficiles*, et tempus, et vestes, et membra in venatione terimus: et tamen, quod quærimus, non in-

venimus. Quærimus enim quietem, et voluptatem, et nisi labores et dolores, et timores et sollicitudines capimus. Et merito. Nam petimus a mari dulcedinem, a spinis uvas, a tribulis ficus. At si forte Dei benignitate, et industria ac labore nostro semel perfecte cor convertimus ad Dominum et odorem veræ felicitatis sentimus, et ex uberibus ejus, vel modicum lactis sugimus, tunc diriguntur gressus nostri, et vultus nostri non amplius in diversa mutantur: nulli tunc circuitus, nulli anfractus, nulli ascensus aut descensus: sed iter rectum et expeditum, nec ad dextram nec ad sinistram, semper illares, semper gaudentes ad cælum recta tendimus. Consultite, obsecro, consultite vias sanctorum, ut Benedicti, ut Dominici, ut Francisci, ut aliorum: et quales ante conversionem et quales post conversionem fuerint, considerate: et plane videbitis omnino verum esse quod dicimus. Sed quia tempus transit et nos transimus et cætera.

Post victum igitur sequitur vestitus. Sic enim Apostolus ait: *Habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti simus.* Charitas, auditores, sicut victus, ita et vestitus est. *Charitas, inquit Apostolus Petrus, operit multitudinem peccatorum.* Hæc est illa vestis nuptialis, sine qua tutum omnino non est inveniri, cum ad Domini convivium introducimur. Hæc vestis amplissima et maxima debet esse ut etiam proximorum nuditatem et ignominiam tegat. Vides fratrem tuum a Diabolo circumventum in crimen aliquod incurrisse? Noli illum Cham, Noe filium, imitari, noli cæteris prodere, quod vidisti, noli fratri tuo aliquid mali nominis conflare; sed operi plagas ejus veste charitatis, et eas curare potius, quam aliis ostendere satage. Hanc vestem Beatissimus Bartholomæus ne amitteret, non solum alias vestes omnes, sed et ipsam pellem sibi detrahi passus est. Ut enim latrones in silvis non vitæ hominum, sed marsupii insidiantur: gladios quidem distringunt, et mortem intentant; non tamen animam sed marsupium petunt: ita nostræ fidei persecutores a Diabolo incitati, non ideo fortissimos Martyres tam diris suppliciis cruciabant, quia penitus eorum et cruciatibus delectarentur; sed quia fidei gemmam pretiosam et charitatis ornatissimam vestem eis detrabere gestiebant. Intellexit hoc Beatissimus Bartholomæus, et bene sibi conscius thesauri, quem gestabat, naturale pallium corporis sui latronibus in deserto dimisit:

TOM. IX.

et in tabernaculum Domini sui cum thesauro fidei et veste charitatis aufugit.

Neque solum vestis est charitas, sed etiam lorica. Nam, ut Apostolus docet: *charitas omnia suffert: et ut sponsa dicit in Cantico: Fortis, ut mors dilectio: dura, ut infernus æmulatio.* Hanc loricam Dominus discipulis promittebat, cum aiebat: *Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto.* Hinc videlicet Apostoli, ubi in die Pentecostes lorica istam induissent, non amplius fugam propter metum Judæorum, non tenebras meditabantur: sed liberius tunc, et audacius in publico versabantur, veritatemque promulgabant, quam timidius ante delitescerant.

Sed ut jam ad extremam orationis partem veniamus. Si quid est, quod propter vitam, ignem, aquam, domum, victum et indumenta quis requirat, id omne pecuniis emi potest. Quare postremo loco charitas etiam pecuniis comparatur. *Suadeto tibi* (Dominus loquitur in Apocalypsi) *emere a me aurum ignitum.* In regno colorum, auditores, nulli nummi, nisi aurei accipiuntur: ærei autem atque argentei nisi auro teeti sint, omnino rejiciuntur: hoc est, (ut aperitus loquar) charitas est velut aurum, quæ cælum comparare potest: fides autem, et castitas, et cæteræ virtutes, velut nummi ærei aut argentei sunt: et nisi auro tegantur, id est, cum charitate jungantur, non recipiuntur a rege colorum: neque, etiamsi multa millia talium nummorum numerarentur, gloriam illam unquam emere valerent. Inspicite nunc, auditores, inspicite oculos vestros. O quam multi sunt, qui se divites putant, et auro abundare se credunt, et interim tamen nisi aurichalcum habent, vel folia quædam, quæ colorem auri et sonitum quemdam habent, sed pondus et testimonium auri non habent. Isti sunt, qui diligunt *Verbo et lingua non opere et veritate.* O quam multi reperiantur hoc tempore, qui si verba species, charitate plenissimi videntur: pecunias et vestes, et domum et seipsum offerunt, et amicis dicunt. Quicquid est meum, pariter est et tuum utere, fructu bonis meis, non secus ac tuis: operam meam in nullo sive loco, sive tempore desiderabis. At ubi reipsa aliquid ab illis petitur, nihil habent, nihil valent, nihil possunt: pecunias fures rapiunt: vestes tineæ comederunt: frumentum totum est consumptum. Ah miser, charitas ista, charitas aulicorum est, non charitas

Christianorum est. Siccine aurichalcum venditis pro auro, et iudicium Dei non timetis? Feminam unam his diebus vidimus in patibulo, quia adulterinum argentum in hanc urbem afferbat: sed o quam multos pariter in patibulis videremus, si de omnibus supplicium sumeretur, qui non pro argento stannum, sed pro auro aurichalcum venditant? Cur igitur tam stultus es, ut cuius facta imitaris, ejus exitium non perhorrescas? Sed enim, auditores, incidimus in fœcem sæculorum, in illa, inquam, tempora incidimus, de quibus Apostolus prædicebat: Futuros in eis *Homines sine affectione seipsos amantes. O quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus!* Ubinam est hoc tempore charitas illa primorum Christianorum, quorum *Erant cor unum, et anima una? Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat:* et ideo nullus *Egens erat inter illos.* Ubi est charitas illa Beatissimi Martini, qui pallium dimidium habere voluit, ut charitatis vestem integram retineret? Ubi charitas Paulini, qui cum nihil jam præter seipsum haberet, se quoque ipsum vendi voluit, ut viduæ filius redimeretur? Exultat, charitas: ad inopiã redacti sumus, volentes divites fieri, pauperes facti sumus.

Verum enimvero, auditores, quicumque pastores, aut esse debetis aut jam estis, vos, inquam, arcam auro plenam habere necesse est: profecto enim recordamini, cum Dominus Apostolum Petrum primum et summum Pastorem efficere vellet quidnam peierit ab eo: Num quidnam rogavit, ex quam illustri stirpe descendisset, aut quem patrem, quem avum, proavum, atavum, quos majores habuisset? Aut quot prædia, quot famulos, quam suppellectilem haberet? aut quot annos in curia versatus fuisset? Non sane, non hæc Dominus rogavit. Sed quid? *Simon Joannis, diligis me plus his?* hoc est, marsupium charitatis estne tibi majus et plenius quam his? Et B. Chrysostomus in altero dialogo de sacerdotio, qua ratione convincit, suum illum Basilium dignissimum pontificatu fuisse? nonne quod bonus ille Basilus, cum salutem proximi in discrimen adduci videret, ipse se in aperta pericula conjecit? cum hoc ejus factum ab amicis reprehenderetur, ait: *Non aliter ego amare dulci nisi, ut pro fratribus animam ponam.* Videtis igitur, videtis, quomodo charitas aurum sit.

Sed forte his aliquis non contentus divitias

mentis, hoc est, sapientiam et eloquentiam requirat. Verum et hoc charitas habet. Nam aurum ignitum, cum pondere et colore etiam lucem et sonitum habet. Quid vero lux, nisi sapientiam? quid sonitus, nisi eloquentiam ostendit? Hinc B. Joannes ait: *Unctio docebit vos.* Et quid unctio, nisi charitas? Et ipse Dominus: *Jam non decem vos servos, sed amicos, quia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Mystera igitur et arcana divinæ sapientiæ amicis, id est, iis, qui diligunt, et diliguntur nota sunt. Hinc B. Bernardus et B. Thomas Aquinas plura oratione, quam lectione didicerunt. Hinc beatus ille et magnus Antonius alloqui simplex et imperitus, doctissimos Philosophos confutavit. De eloquentia vero quid dicam? quando charitas magistra sanctorum, ipsa rhetorica efficacius persuadeat? Videte matres, quando filios retinere conantur, ne pergant ad bellum, quam multa faciunt, et dicunt ad persuadendum accommodata? Quis, obsecro, eas rhetoricari, quis pendere capillos, quis ubera ostentare, quis gestationem in utero, quis partus dolorem, quis laborem educationis commemorare docuit? nonne charitas eloquentiæ et omnium bonorum mater? Charitas enim verborum et sententiarum vim, copiam, ornatum deesse non patitur. Quis nostrum aliquando tam fructuose concionabitur, ut B. Franciscus concionabatur, qui non verba cogitabat, et ignem charitatis accendebat? Sanctus Athanasius refert, cum B. Antonius ab Episcopis Ægypti accersitus Alexandriæ contra Arrianos Hereticos prædicaret, innumerabiles homines ad Christi fidem esse conversos: neque tamen B. Antonius Tulliana volumina, sed charitatis liber eloquentiam edocuerat. O utinam oratores Christiani in hoc omnes incumberent, ut verba non tam polita, quam ignita proferrent: neque tam aures delactarent, quam corda succenderent: fortasse enim aliam Ecclesiæ faciem videremus. *Quid paleis ad triticum?* ait Dominus: *Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, et quasi malleus conterens petras?* Ignis est verbum Dei, malleus est verbum Domini: non ergo molle et languidum, sed vivum et efficax esse, et non mulcere, sed terrere; non adulari, sed minari: non refrigerare, sed inflammare debet.

Sed tu, o Beatissime Bartholomæe! Apostolicum sidus! O Martyrum decus! O Indis lumen! O Ecclesiæ ornamentum, ignosce, quæso, ignosce supplicio tuo. Tibi jam sermo deberetur, neque materia deesset. Tu

pro Christo Lycæoniam, Indiam, Armeniam peragrasti. Tu reges et populos ad Christi imperium adjunxisti: tu gladio verbi Dei vicisti gentes, immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas. *Bonum certamen* certasti, *cursum consummasti, fidem servasti.* Tu pro Christo in terris mortalibus spoliis exutus forliter occubisti. Tu a Christo in cælis stolam decoris indutus gloriose triumphasti: et si cæteri commilitones tui, in qua parte corporis vulnera susceperunt, in ea præcipuo splendore clarebant, quid corpore splendidius aut admirabilius tuo,

quod totum ea gloria, eo fulgore micabit? Et quantam hæc nobis ad dicendum materiam, quantam ad orandum copiam, quantam facultatem ad agendum ministrarent? Sed charitas, de qua loquimur, non patitur, ut auditores meos, cultores tuos, audiendo fessos amplius defatigem. Tu igitur, o beatissime, de cælo nos respice, et ignem illum, quo in terris flagrasti, quo aditum tibi in locum istum aperuisti, a Christo nobis orationibus impetra; ut qui de te gaudemus in terris tecum perpetuo lætemur in cælis. Amen.